

ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 82.091:821.161.2/821.521:83-3

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.6.2/24>**Гаєвська О. В.**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МІЖКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ МАЛОЇ ПРОЗИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ХІГУЧІ ІЧІЙО

У статті йдеться про малу прозу Лесі Українки та японської письменниці Хігучі Ічійо в аспекті міжкультурних процесів кінця XIX – початку XX століття. Розглядається жанрово-стильова парадигма малої прози письменниць, наголошується на спільності тем, образів та на розмаїтті виражальних засобів у їхніх творах. Окреслюється художня природа малої прози, для якої характерний глибокий психологізм, емоційна напруга, синтез стильових течій, трансформація жанру оповідання і новели. Новела належить до «гібридних жанрів», оскільки в ній відбувається диференційні та інтеграційні процеси. З'являються і активно поширюються малі жанрові форми: етюд, зарисовка, акварель, образок та ін.

Проаналізовано жанрову своєрідність малої прози Лесі Українки та Хігучі Ічійо за критеріями: відображення ліричного героя у творах, індивідуальна творча манера і техніка, основні мотиви, цінності, часопросторова організація твору, інтертекстуальність. Визначено основні міжкультурні особливості жіночої літератури помежів'я століть на прикладі творчості Лесі Українки та Хігучі Ічійо.

Українській літературі XX ст. притаманна трансформація «малих» жанрових форм, які характеризуються «концентрацією» і «розкутістю» жанрової структури. Це стосується новели, оповідання та інших малих форм, які модифікуються, вони найбільш придатні до трансформації. Згадані твори письменниць є ілюстрацією до сказаного. Авторки – Леся Українка та Хігучі Ічійо – подають в своїй малій прозі (новелі, оповіданні, етюді, акварелі, ескізі, замальовці) своєрідні психологічні малюнки, показують драматизм і в більшості випадків долю жінки в складних ситуаціях. Це справді характеризує літературу кінця XIX – початку XX століття.

Стиль і письменницька техніка свідчить про вміння авторок експериментувати в прозі, де головним є психологія героя. Особливістю згаданих творів здебільшого є конфлікт жінки з дійсністю, показаний крізь особисті враження, порушення проблем сенсу життя людини. Вони розкривають внутрішній світ своїх героїнь через систему символів, порівнянь, метафор та інших художніх засобів, формують міжкультурний контекст епохи.

*Спостерігаємо у Лесі Українки та Хігучі Ічійо розширення жанрового і тематичного репертуару малої прози, для якої є характерним психологізм, домінанта внутрішнього стану над зовнішнім подієм, прописана мотивація вчинків героїв, рефлексивна природа їх світогляду, поліфонізм (яп. *idashi ginu*), емоційна насиченість образів, напруга людських почуттів, несподіваний фінал.*

Ключові слова: жіноча література кін. XIX – поч. XX століть, Леся Українка, міжкультурний контекст малої прози, феміністична література, Хігучі Ічійо, психологізм, інтертекстуальність

Постановка проблеми. Леся Українка та Хігучі Ічійо жили і творили на помежів'ї століть (XIX–XX ст.). Ці дві жінки-письменниці відіграли важливу роль у літературних і культурних колах своїх країн, України та Японії.

Для розуміння особливостей внеску Лесі Українки та Хігучі Ічійо в розвиток жіночого

прозописьма важливими є характерні й загальні чинники впливу на митців того часу. Цей період характеризується розвитком модернізму, суттєвими змінами в економіці, науці та освіті, феміністичними ідеями, що проникають у всі сфери діяльності людини. Починає інтенсивно розвиватися феміністична література, у межах якої

набуває актуальності критика патріархальних відносин, постають морально-етичні питання, загострюються проблеми соціальної нерівності, відстоювання права жінки бути не лише об'єктом культури, але й мати право самій активно творити культуру. Ці тенденції є ключовими серед міжкультурних особливостей літературного процесу означеного періоду; вони суттєво вплинули на українську та японську літератури та на подальший розвиток всієї світової культурної спадщини в контексті процесів глобалізації.

Зокрема, фемінізм загалом критично сприймає процеси модернізації, урбанізації, обстоює не універсальні права для всіх, а потребу фундаментальної трансформації, точніше зміни суспільства з урахуванням і досвіду жінок, а також розвиток альтернативних форм спільноти, де були б використані всі моделі жіночого досвіду, які виробилися впродовж століть.

В українській літературі найвиразнішими представниками цього міжкультурного процесу помежів'я століть були О. Кобилянська, Леся Українка, Н. Кобринська, Є. Ярошинська, Дніпрова Чайка, Л. Яновська, У. Кравченко. В Японії також нова «хвиля жіночої літератури» виникла наприкінці ХІХ ст. разом із приходом до влади імператора Мейджі (1868 р.), вона знайшла своє відображення у творчості Вакамацу Шідзуко, Міяке Кахо, Шімідзу Шірін, Хігучі Ічійо, Хірацука Райтьо, Йосано Акіко, Ногами Яеко, Енті Фуміко, Накадзато Цунеко та інших.

У нашому дослідженні ми зосередимо увагу на творчості Лесі Українки та Хігучі Ічійо, які випереджали свій час; представляли історичне й культурне тло своїх країн і націй, говорили про нові, *актуальні проблеми свого часу*; вони *творили нову культуру*, не підлаштовуючись «під примхливі, мінливі моди».

Метою статті є аналіз малої прози Лесі Українки та Хігучі Ічійо в аспекті осмислення основних міжкультурних особливостей жіночої літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття.

Загалом епічний доробок Лесі Українки є вагомим, хоч і мало дослідженим в літературознавстві, оскільки увагу критиків більше привертала її поезія та драматичні твори. Окремі дослідники (Л. Кулінська [9], С. Ленська [10], Н. Шумило [18], І. Франко [15] та ін.) певною мірою акцентували увагу і на прозописемі Лесі Українки. Цікавою є публікація про Лесю Українку Хіно Такао «Леся Українка і Японія: Аспекти нового прочитання» (у журналі «Всесвіт» за 1979 рік). У статті автор пише: «Для нас, як перекладача, який свого часу

вже намагався перекладати поезію Лесі Українки японською мовою, досить складною здається ще одна суто лінгвістична проблема – проблема передачі засобами японської мови «підкресленої жіночості», що трапляється в деяких поетичних творах Лесі Українки. В японській мові, як відомо, категорія роду відсутня взагалі, хоча й існують деякі стилістичні засоби для підкреслення того, що мову веде саме жінка, а не чоловік чи дитина. Але ці стилістичні засоби застосовуються переважно в розмовній мові, тоді як практично вся поезія Лесі Українки написана зразковою літературною українською мовою і перекладати її розмовною японською мовою означало б свідоме «приниження» авторського стилю» [16].

Письменниця написала близько 22 прозових творів. Не всі вони рівноцінні. Здебільшого це мала проза, яка досі ще не отримала цілісного і системного аналізу.

Ведучи мову про японську письменницю Хігучі Ічійо, жанрово-стильову парадигму її творів, зауважимо, що вона має своє уявлення і бачення своєрідності світовідчуття дійсності через розширення наративних і функціональних стратегій. Хігучі Ічійо вважається однією із найвпливовіших письменниць епохи Мейджі, а її історії розглядаються як новаторські в художньому та світоглядному аспектах.

Простежуючи особливості розвитку жанру (оповідання, новели, етюду, образка, акварелі та ін.), окреслимо спадок обох письменниць у прозописемі й теоретичну рецепцію спільних згаданих жанрів, розглянемо процес становлення й розвитку означених малих жанрових форм в українській літературі, визначимо їх типологічні ознаки, спираючись на праці О. Бровка [4], Г. Грабовича [5], І. Денисюка [6], С. Ленської [10], В. Фащенко [14], І. Франка [15] та ін.

Зміни жанрової парадигми у модерністський період на поч. ХХ ст., зокрема в малій прозі, спричинили активне поширення фрагментарної прози. І. Франко вважає, що є підстави «виділити, як самостійні жанри в українській прозі оповідання, новелу, а також фрагмент як об'єднуючий жанр прози» [15], що її Франко назвав «фрагментарною (різновиди її – етюд ескіз (шкіц), образок (акварель), белетристичний нарис, поезія в прозі)» [15].

Для творів малої прози Лесі Українки характерним є розмаїття жанрових форм, які мають свою специфіку, особливу стильову характеристику, яка полягає в своєрідності художнього світу казок, нарисів, етюдів, образків, замальовок, оповідань та ін. Для її прозописьма також характер-

ним є використання елементів неоромантичної, інколи символістської поетики.

Ведучи мову про жанрову своєрідність творів української та японської письменниць, відзначаємо різну манеру письма, але теми, проблеми, про які йдеться в їх творах, багато в чому співзвучні. Є твори, які в жанровому плані і за проблематикою і тематикою теж схожі.

Скажімо, простежуючи етапи творчої еволюції Лесі Українки та Хігучі Ічійо, а саме в аспекті жанрово-стильових пошуків і знахідок доходимо цікавих висновків. Компаративний підхід при розгляді їх творів свідчить про змістовну значущість, пов'язану із зображенням розмаїття душевних станів (кохання, розлука, печаль, самотність, радість та ін.).

«Жіноча тема» є однією із складових, причому домінуючою, у прозописьмі Лесі Українки та японської письменниці. Спільною рисою їх творів є автобіографічність, яка проявляє себе в різноманітних життєвих ситуаціях. Жанри малої прози дають можливість детально простежити і зреалізувати модерний спосіб мислення письменниць. Показовими тут є «Голосні струни» (1897), «Така її доля» (1888) Лесі Українки і «Тринадцята ніч» (1895) Хігучі Ічійо. Життєва безвихідь героїнь їх творів примушує приймати нетрадиційні й непопулярні рішення.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що фемінізм, – це, по-перше, соціально-політичне явище, що пов'язане з боротьбою жінок за рівні права у різних галузях людської діяльності, як, наприклад, у науці, політиці, економіці країни та ін. [19]; по-друге, це інтелектуальна та філософська течія, що представлена феміністичною критикою, гендерною філософією, фундаментальною трансформацією суспільства з урахуванням участі жінок та розвитком альтернативних форм спільноти, де були б використані всі моделі жіночого досвіду, які виробилися впродовж століть [20].

У творах Лесі Українки («Над морем» (1898), «Приязнь» (1905), «Жаль» (1893), «Метелик» (1889), «Примара» (1905), «Помилка», «Чашка» (1880), «Пізно» (1897), «Така її доля» (1888), «Розмова» (1908) та ін.) та Хігучі Ічійо («Тринадцята ніч» (1895), «Однолітки» (1895–1896), «Каламутна течія» (1895) та ін.) спостерігаємо розширення жанрового і тематичного репертуару малої прози, для якої є характерним психологізм, емоційна насиченість образів, напруга людських почуттів, несподіваний фінал.

Часто буває важко визначити жанр твору. Скажімо, за жанром «Метелик» Лесі Українки деякі

вчені називають алегоричною мініатюрою [9], натомість О. Бабишкін означає його алегоричним оповіданням [2], інші ж вважають, що це незавершений ескіз [6]. Схиляємося до думки, що це все ж таки алегоричне оповідання. Герої Метелик і Лилик; оповідь спокійна, виважена, поміркована, обсяг твору відповідає жанру оповідання, хоч образи – алегоричні: «Бідний нічний сірий метелик сидів у темному льоху. Від темноти йому було сумно і смутно. Невиразно мріяв він про світло, яке десь є, має бути – він чув це душею. І ось мрія постає виразніше: до льоху прийшла служниця зі свічкою, поставила її якраз проти метелика. Він полетів за свічкою і опинився в кімнаті... Всі відганяють його від згубного світла, але він летить все ближче до вогню, у саме полум'я. «Трісь! Отсе ж йому й смерть!» [...] «Дурне створіння!.. Хто велів йому летіти на вогонь? І женуть його, так ні, таке лізе! Дурному дурна і смерть» [...]. «А хіба розумніша була б його смерть, якби він навки заснув у темному льоху? Це світло спалило його, – але він рвався на простір! Він шукав світла!» [11].

Як бачимо, в романтичному ключі Леся Українка показує життя і смерть метелика. Метелик несе в собі ідею «пошуку світла», яка була актуальною і для самої Лесі Українки: «Хто ж бачить смерть у сяєві? Воно горить, миготить, міниться, – там світло, там тепло, там життя...» [11].

Інший герой Лилик – приклад особистості обмеженої своєю байдужістю, відстороненістю, який хоче лише спокійного і поміркованого життя. Його нічого не цікавить, не хвилює, він байдужий до того, що відбувається. Він ховається від суспільства, і це його влаштовує. Людина без мрій, без майбутнього. Отже, якщо Метелик мріє про світло, про майбутнє, то Лилик не бажає змін, як на наш погляд, його влаштовує темрява.

Є в письменниці і образки «з життя», а точніше «образочки» чи «замальовки», як, наприклад, «Святий вечір». Це справді своєрідна-замальовка Свят-вечора, у якій письменниця за допомогою контрасту відтворює соціальний стан героїні: «У людей Святий вечір!.. А у неї? Ба! У неї теж Святий вечір!...» [11], – крізь сльози думає швачка, закінчуючи шиття для пані. Саме такий жанр дає можливість глибше розкрити характери героїв, заглибитись в їх внутрішній світ. Оповідна манера сприяє детальному ознайомленню з життям героїв.

Досить яскравим, психологічно містким є «образочок з життя» (визначення Лесі Українки) «Така її доля». Образок справді є «замальовкою»,

«образком», вихопленим з життя. Незважаючи на надкоротку форму, перед нами потік думок, що чергується з емоціями і «ціле» життя героїв. Мотря оповідає Присьці, своїй кумі, долю своєї дочки, яка рано вийшла заміж і страждає, дорікаючи матері, що та всупереч її волі віддала заміж за нелюба. Мотря жаліє доньку і ніби виправдується перед Приською, бо хотіла зробити «як краще»: «Я ж думала, як краще; що ж, коли її доля така»... (...)...Що я винна? Хіба я своїй дочці ворог? Така вже її доля!» [11]. Тобто, у контексті патріархального мислення, доля жінки – терпіти знущання чоловіка, сварки свекрухи.

Аналогічна тема є і в японській письменниці Хігучі Ічійо. Осекі теж не може терпіти принижень чоловіка: «Вважайте, Осекі вмерла, мене більше не існує» [21] (переклад О. Гаєвської), – говорить вона своїм батькам. Батьки радять їй змиритися з ситуацією і не підтримують її рішення залишити чоловіка. У розпачі молода жінка повертається до Харади (чоловіка), бо «така її доля». Героїня усвідомлює своє «повернення» і розуміє, що вона повністю переходить у власність чоловіка. «Харада все вирішував сам, а вона повністю залежала від його та батьківської волі» [21].

Трагедію жінок обидві авторки показують через внутрішні переживання, які передають яскраві спогади дитинства, юності, спілкування з родиною. Письменниці використовують широкий діапазон поетикально-стильових засобів: невласне пряме мовлення, символічність назви («Така її доля», «Тринадцята ніч» та ін.).

Цікавим є твір Лесі Українки «Над морем». Тут бачимо всі «атрибути» жанру оповідання. Це своєрідна мариністична «замальовка» двох жіночих доль. Цей твір більший за обсягом, тут більше і дійових осіб, розповідь уповільнена. Авторка протиставляє двох героїнь, розкриває їх характери, оповідає сумні історії. Усі події відбуваються на фоні чудових морських пейзажів, які ніби гармонують з характерами і діями Алли Михайлівни, няні, оповідачки: «Далеко-далеко на самім горизонті леліло опалове світло – відблиск сонця; для Ялти сонце вже зайшло, але для степу за Яйлою ще світило. От ще хвилинка, і горизонт стане фіалковим, ще хвилинка, і місяць урочисто вплине з моря і простеле до самого берега широку золоту, прозору путь, устануть зорі над горами і ясною громадою йтимуть за місяцем, віддалік, немов шануючи його чарівну владу. Я ждала тої хвилини, того тихого, величного тріумфального ходу світачів небесних» [11].

Глибоко психологічним є й інший твір Лесі Українки «Жаль» – історія життя героїні («злет

і падіння»). «Жаль» нагадує твір японської письменниці Хігучі Ічійо «Каламутна течія». Обидва твори мають стрімкий сюжет, трагічну кінцівку. Знову ж таки прекрасно виписані портрети, пейзажні замальовки, які сприяють глибшому розкриттю внутрішнього світу героїв (Окірі, Софії).

Твори обох письменниць в жанровому плані можна сприймати як новели, хоч Леся Українка визначає цей твір як оповідання.

Манера письма Лесі Українки та Хігучі Ічійо різняться. В одній вона експресивна, в іншій – лірична, інколи трагічна, яка підсилюється найрізноманітнішими художніми засобами. Скажімо, в творі «Тринадцята ніч» Хігучі Ічійо оповідає про долю молодої жінки, яка не може більше терпіти знущання свого чоловіка. Її схвильованість, переживання за сина, емоційність й уривчастість мови, побудова твору, нагадує наратив, що має ознаки жанру новели, але, з іншого боку, розлога оповідна манера, внутрішні монологи й діалоги дають підстави говорити про жанр оповідання.

У контексті малої прози Лесі Українки бачимо й інші жанрові форми. Деякі з них незакінчені («Голосні струни», «Помилка», «Розмова» – ці оповідання близькі до драматичних етюдів). Деякі твори літературознавці зараховують до жанру оповідання, бо вони мають виразні ознаки цієї жанрової форми. Інші визначають їх як драматичні етюди. Майже в кожному з них зображена жіноча доля.

Слід відзначити, що емоційно захоплююче сприйняття природи Лесею Українкою створює нову якість – ліризм, настроєвість, особливе відчуття гармонії у світі – своєрідний настрій почуттів і переживань, які увиразнюються через картини природи. Саме це і дає підстави окремі оповідання називати акварелями, іноді етюдами («Над морем», «Жаль», «Голосні струни» та ін.).

У творах Лесі Українки, як і в Хігучі Ічійо моделюються стосунки між наратором і персонажем, унаслідок чого оновлюється сюжетно-композиційна конструкція, урізноманітнюється просторово-часова організація твору через поєднання конкретно-історичної, символічної та автобіографічної площин, а кожне слово героїв набуває нових семантичних відтінків. За специфікою прийомів образотворення, акварельною технікою, композиційною будовою, психологічним аналізом твори митців відносять до того чи іншого жанру.

Інтертекстуальні виміри текстів Лесі Українки та Хігучі Ічійо виявляються у суголосності з доробком класиків української та японської літератур (О. Кобилянської, Н. Кобринської, У. Крав-

ченко, Накадзіма Утако та ін.), з фольклорними творами, міфами тощо. Все це формує неповторний ідіостиль письменниць, репрезентує їхню інтегрованість у широкий міжкультурний контекст.

Чимало японських письменників (і чоловіків) теж зверталися до малої прози. Можемо назвати твори Акутагава Рюноске [1] «Хусточка», «Павутинка» в перекладі І. Дзюби [1] та ін. В цих творах теж порушуються соціальні проблеми, пов'язані з становищем жінки в суспільстві. За жанром вони швидше тяжіють до новели («Павутинка», «Хусточка») й характеризуються напруженим сюжетом, яскраво вираженою кульмінацією, різкою і швидкою розв'язкою, психологізмом та ін. (табл. 1).

Висновки і пропозиції. Як бачимо, окремі твори письменниць, які звично за жанром визначаємо як оповідання, можна віднести і до жанру новели, інколи і повісті, оскільки літературознавці по-різному трактують і дають визначення жанру. На нашу думку, доцільніше дотримуватися поглядів М. Бахтіна [3], І. Денисюка [6], і відповідно розглядати прозові твори Лесі Українки і японської письменниці.

За класифікацією новелістичного жанру, здійсненою І. Денисюком [6], (новели-факту, новели-рефлексії, психологічна новела), найширше в творчому доробку письменниць представлена, на нашу думку, психологічна новела, яка за стилем і манерою письма, технікою психологічного аналізу та посиленою увагою до внутрішнього світу людини, процесів підсвідомості,

майстерністю застосування форм внутрішнього мовлення, прийому потоку свідомості наближається до творів О. Кобилянської, В. Стефаника та інших письменників кінця XIX – початку XX ст. В їх оповіді переважає «психологічна точка зору», суб'єктивне світосприйняття дійсності. Але разом із тим, письменники через художнє слово, надзвичайно потужні діалоги й монологи передають кожен по-своєму драматичну долю героїв. Інколи важко визначити жанр: новела чи оповідання? Щодо цього ще тривають дискусії.

Українській літературі XX ст. притаманна трансформація «малих» жанрових форм, які характеризуються «концентрацією» і «розкутістю» жанрової структури. Це стосується новели, оповідання та інших малих форм, які модифікуються, і, як зауважує Л. Мацевко-Бекерська, «найбільш придатні до трансформації, дають змогу проводити формотекстові та змістотворчі експерименти» [12]. Згадані твори письменниць є ілюстрацією до сказаного. Авторки – Леся Українка та Хігучі Ічію – подають в своїй малій прозі (новелі, оповіданні, етюді, акварелі, ескізі, замальовці) своєрідні психологічні малюнки, показують драматизм і в більшості випадків долю жінки в складних ситуаціях. Це справді характеризує літературу кінця XIX – початку XX століття.

Тому коли вести мову про жанрові різновиди малої прози Лесі Українки і японських майстрів художнього слова, варто зауважити, що вони все ж таки представляють здебільшого жанри оповідання і новели, хоча трапляються і інші «дрібніші» жанрові форми. Можна говорити про жанрову

Таблиця 1

Узагальнена порівняльна характеристика прозописма Лесі Українки та Хігучі Ічію

Критерії	Леся Українка	Хігучі Ічію
Індивідуальна творча манера і техна	Розповідна експресивна манера, розлога оповідь; широко представлена пейзажна палітра; використання епістолярної форми та форми «потoku свідомості»	Стислий текст, мало пейзажний описів; мова чітка і виразна, мова багата реаліями («Тринадцята ніч»); мова bungo (文語)
Цінності	Орієнтація на твори видатних українських творців (І. Франко), поцінування філософської думки зарубіжних митців	Орієнтація на сімейні цінності, прихильність до національних традицій
Часопросторова організація твору	Історико-символічна організація часопросторових образів, при цьому локальні культурні деталі ніколи не випадкові, вони відсилають до знайомих місць і часу подій	Автобіографічна організація часопросторових образів
Інтертекстуальність	Суголосність на рівні міжтекстових зв'язків із прозою своїх сучасниць: О. Кобилянської, Н. Кобринської, У. Кравченко та ін.	Звернення до творчого доробку письменників доби Хейан (794-1185); суголосить із творчим доробком Накадзіма Утако на рівні міжтекстових зв'язків

диференціацію та модифікацію малої прози загалом і в означених письменниць зокрема. Йдеться про твори, у яких простежуються процеси розвитку індивідуального жанрового мислення митців, розширення їх можливостей у творенні і спрямуванні змістовних форм та використанні принципів і засобів стилетворення, запозичених із інших видів мистецтва.

Стиль і письменницька техніка свідчить про вміння авторок експериментувати в прозі, де головним є психологія героя. Особливістю згаданих творів здебільшого є конфлікт жінки з дійсністю, показаний крізь особисті враження, порушення проблем сенсу життя людини. Вони розкривають внутрішній світ своїх героїнь через систему символів, порівнянь, метафор та інших художніх засобів.

Спостерігаємо у Лесі Українки та Хігучі Ічію розширення жанрового і тематичного репертуару

малої прози, для якої є характерним психологізм, домінанта внутрішнього стану над зовнішнім подієвим, прописана мотивація вчинків героїв, рефлексивна природа їх світогляду, поліфонізм (яп. *idashi ginu*), емоційна насиченість образів, напруга людських почуттів, несподіваний фінал.

Інтенсивний розвиток малих епічних форм: етюд, шкіц, нарис, новела, оповідання, акварель та ін., тобто фрагментарна проза (за І. Франком) сприяв розширенню жанрово-стильового і тематичного «репертуару» малої прози, для якої були характерні неоромантична, експресіоністична, імпресіоністична манера письма, глибокий психологізм, емоційна напруга. Жанровими ознаками таких творів є відтворення потоку спогадів, настроїв, переживань героїв. Спостерігається своєрідна поліфонія жанрів, стилів, синтез стильових течій. Ці процеси відбуваються не лише в згаданих літературах, а й у світовому масштабі.

Список літератури:

1. Акутагава Р. «Хусточка», «Павутинка» в перекладі І. Дзюби // Японська література. Хрестоматія. Т. 3. XIX–XX ст. Київ, 2012. 696 с.
2. Бабишкін О. У мандрівку століть: слово про Лесю Українку. Київ, 1971–271 с.
3. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследование разных лет. Москва, 1975. 506 с.
4. Бровко О. Новела в структурі української мови: модифікації та функції: монографія. Луганск, 2011–128 с.
5. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ, 1997. 608 с.
6. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX століття. Львів: Академічний Експрес, 1999. 280 с.
7. Жиленко І. Таємничий світ Далекого Сходу в нарисах Миколи Байкова і Степана Левинського // International academy journal Web of Scholar. 2018. № 1 (19). Vol. 5.
8. Каган М. Философия культуры. Санкт-Петербург, 1996- 252 с.
9. Кулінська Л. У світі ідей та образів. Київ, 1971. 223 с.
10. Ленська С. Українська мала проза 1920–1960-х років: на перетині жанру і стилю. Монографія. Полтава, 2014. 470 с.
11. Українка Леся. Зібрані творів у 12 т, Київ, 1975–1979. Т. 7. 377 с.
12. Мацевко-Бекерська Л. Українська мала проза кінця XIX – поч. XX ст. у дзеркалі наратологі: монографія. Львів, 2008. 408 с.
13. Сіга Наоя. «До Абасірі» перекл. М. Федоришин // Японська література. Хрестоматія. XIX–XX ст. Київ, 2012.
14. Фащенко В. Із студії про новелу: жанрово-стильові питання. Київ, 1971б 215 с.
15. Франко І. Зібрані твори : у 50 т. Київ, 1984. Т. 45, 386 с.
16. Хіно Такао. Леся Українка і Японія: Аспекти нового прочитання // Всесвіт. 1979. № 04.
17. Чернец Л. Литературные жанры (проблемы типологии и поэтики). К., 1982. 192 с.
18. Шумило Н. Під знаком національної самобутності/ Н. Шумило. Київ: Задруга, 2003. 354 с.
19. Walters, Margaret (2005). Feminism: A very short introduction. Oxford University. URL: <https://doi.org/10.1093/actrade/9780192805102.003.0001> accessed 01.01.2022.
20. Witt, Charlotte (2006). Feminist History of Philosophy. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-femhist> accessed 01.01.2022.
21. 樋口一葉 「十三夜」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56040_57512.html accessed 01.01.2022.
22. 樋口一葉 「にこりえ」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56042_54978.html accessed 01.01.2022.
23. 樋口一葉 「たけくらべ」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56041_54765.html accessed 01.01.2022.

Gayevska O. V. INTERCULTURAL CONTEXT OF NOVELS BY LESYA UKRAINKA AND HIGUCHI ICHIYO

The article deals with the short novels of Lesya Ukrainka and the Japanese writer Higuchi Ichiyo in the aspect of intercultural processes of the end of the XIX – beginning of the XX century. The genre-style paradigm of women's novels is considered, the commonality of themes, images and the variety of means of expression in their works are emphasized. The artistic nature of short novels is characterized by deep psychology, emotional tension, synthesis of stylistic trends, transformation of the genre of short stories and short stories. The novel belongs to the "hybrid genres", because it is the differential and integration processes. Small genre forms appear and are actively spread: sketch, small novel, obrazok, etc.

The genre originality of Lesya Ukrainka and Higuchi Ichiyo's short novels is analyzed by criteria: reflection of the lyrical hero in the works, individual creative manner and technique, main motives, values, chronotope, intertextuality. The main intercultural features of women's literature of the turn of the century are determined on the example of the works of Lesya Ukrainka and Higuchi Ichiyo.

Ukrainian literature of the twentieth century inherents transformation of "small" genre forms, which are characterized by "concentration" and "looseness" of the genre structure. This applies to short stories and other small forms that are modified, as they are most suitable for transformation. The mentioned works of the writers are an illustration of that. The authors – Lesya Ukrainka and Higuchi Ichiyo – present in their short prose (short stories, sketches, etc.) original psychological drawings, show drama and in most cases the fate of women in difficult situations. This really characterizes the literature of the late nineteenth – early twentieth century. Style and writing technique testifies to the ability of the authors to experiment in prose, focused on the psychology of the hero. The peculiarity of the mentioned works is mostly the conflict of a woman with reality, shown through personal impressions, violation of the problems of the meaning of human life. They reveal the inner world of their heroines through a system of symbols, comparisons, metaphors and other artistic means, which form the intercultural context of the era.

We observe the genre and theme expansion in Lesya Ukrainka and Higuchi Ichiyo writings, which is characterized by psychologism of the hero, the dominance of the internal state over the external event, the motivation of the heroes' actions, the reflective nature of their way of thinking, polyphony (Jap. idashi ginu), emotional tension of human feelings, and the unexpected ending.

Key words: *women's literature of the late XIX – beginning of the XX century, Lesya Ukrainka, Intercultural Context of Novels, Feminist Literature, Higuchi Ichiyo, psychologism, intertextuality.*